

บทความวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
ของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Participation of People in Development of Sufficiency Economy
Village in Ban Bang Bao, Phunphin District, Surat Thani Province

อัครินทร์ อังกูรวงษ์วัฒนา¹

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต
52/347 หมู่บ้านเมืองเอก ถนนพหลโยธิน ตำบลหลักหก อำเภอเมือง
จังหวัดปทุมธานี 12000. E-mail: Unkharin@gmail.com

Unkharintn Ungkulwongwatana²

Institute of Public Policy and Management Rangsit University
52/347 Mueang Ake Village, Phahonyothin Road, Lak Hok Subdistrict,
Mueang District, Pathum Thani Province 12000.
E-mail: Unkharin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมและระดับการมีส่วนร่วม
ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิน

---

¹ ดร.อัครินทร์ อังกูรวงษ์วัฒนา นักวิชาการอิสระ สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบาย
สาธารณะ มหาวิทยาลัยรังสิต

² Dr.Unkharintn Ungkulwongwatana Independent academic, Institute of Public
Policy and Administration, Rangsit University

จังหวัดสุราษฎร์ธานี วิธีการวิจัยเรื่องนี้ เป็นแบบผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การวางแผนและขั้นตอน ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลแผนงานพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่ทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วม การรับผลประโยชน์ในกิจกรรมโครงการของการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่เพียงพอ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการติดตามผลไม่ทั่วถึง โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเบา จึงสมควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาโดยด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรให้ประชาชนเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมถึงการวางแผนและขั้นตอนต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ประการที่สอง มีส่วนร่วมด้านการในการดำเนินงาน ควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลแผนงานพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรให้ประชาชนรับผลประโยชน์ในกิจกรรมโครงการของการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเพียงพอ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานอย่างทั่วถึง

คำสำคัญ: หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง, การพัฒนา, การมีส่วนร่วม

Abstract

This academic paper aims to study the participation and participative level, problems and obstacles as well as solutions for problems and obstacles of participation of people in development of sufficiency economy village in Ban Bang Bao, Phunphin District, Surat Thani Province. The research applies the mixed methods of quantitative and qualitative research.

The study found that the overall problems included participative decision, raising existing problem in community, planning and processes, participative working, insufficient publicizing information of development plan of sufficiency economy village, participation, insufficient receipt of benefits from development of sufficiency economy village and participative assessment and narrow participative assessment of people. All aspects were at the middle level.

Accordingly, firstly, Ban Bang Bao sufficiency economy village should be improved and developed in terms of participative decision. People should raise existing problem in community as well as complete planning and processes. Secondly, in terms of participative operation, publicizing information of development plan of sufficiency economy should be performed widely. Thirdly, in terms of receipt of benefits from events of development of sufficiency economy village, people should receive benefits from development of sufficiency economy village sufficiently. Fourthly, in terms of participative assessment, people should participate in monitoring the operation widely.

Keywords: Sufficiency Economy Village, Development, Participation

ความนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ได้เสนอแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการดำรงอยู่

และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับของรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนา เศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวหน้าทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ปรัชญานี้ประกอบด้วยแกนหลัก 6 ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน การรู้เท่าทันโลก การมี คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และความสมานฉันท์ชุมชน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็น ปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ซึ่งให้ความสำคัญกับการอุ้มชูตนเองได้ให้พอเหมาะกับสภาพของแต่ละ ชุมชน โดยมีได้เน้นการสร้างกำไรจนเกินความสามารถของชุมชน รวมถึงการไม่ใช้ความ โลกเป็นกรอบในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ³

หากพิจารณาต่อมาถึงสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่เผยแพร่โดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบททั้งที่เป็นโอกาส และข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคน และระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นโดยยังนำ “ปรัชญาทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการ เป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางกลุ่ม การวิจัยสนองโครงการพระราชดำริการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 และให้ ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอน ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการ ขับเคลื่อนการพัฒนาสู่การปฏิบัติรวมทั้งการติดตามตรวจสอบผล การดำเนินงานตามแผน

---

³ อภิชัย พันธเสน, *แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา*, (กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, 2539), 6-7.

อย่างต่อเนื่อง ทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นับได้ว่า เป็นวิธีหนึ่ง ที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับทุกระดับได้เป็นอย่างดี การ แก้ปัญหานั้นจะเกิดขึ้นและสำเร็จได้ด้วยดีจากความร่วมมือ ความสามัคคีและความเข้าใจในศักยภาพของชุมชน ในการรวมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือค้ำจุนซึ่งกันและกันระหว่างกันระหว่างกลุ่มและระหว่างชุมชน อันจะทำให้การเอารอดเอาเปรียบกันหรือความเหลื่อมล้ำในสังคมหมดไปได้ และก่อให้เกิดความเพียงพออันเป็นเกราะที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับครอบครัวชุมชน และประเทศได้

ต่อมา มีการขยายผลการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนโดยให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านสร้างความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ชุมชน พัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมตามชุมชนนั้น ๆ ชุมชนบ้านบางเบา หมู่ที่ 3 ตำบลตะพาน อำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ของอำเภอพนมพิณ ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีเนื้อที่กว้างใหญ่พอสมควร อันเป็นชุมชนที่มีการเกิดความเปลี่ยนแปลงและได้กำลังพัฒนาไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านคมนาคม เศรษฐกิจการเมือง เพราะเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในอำเภอที่มีอาณาเขตที่มีขนาดใหญ่ เดิมบ้านบางเบา เป็นชุมชนเกษตรกรรมทำสวนผัก สวนผลไม้ คนในชุมชนอยู่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อความเจริญด้านการคมนาคม และด้านเศรษฐกิจก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอันส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน รวมทั้งการเมือง วัฒนธรรมประเพณี การดำรงชีวิต รวมถึงการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป ประชาชนบางส่วนเลิกทำสวนการเกษตรหันมาเป็นลูกจ้างโรงงาน หรือเป็นลูกจ้างบริษัทเอกชน เมื่อทุกอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลงก็ย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านการเมือง ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และปัญหาอื่นอีกมากมาย ซึ่งปัญหาดังที่กล่าวล้วนแต่มีผลกระทบในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนทั้งสิ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้นำชุมชนบ้านบางเบาจึงได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาประยุกต์

ใช้ในการพัฒนาชุมชนบนฐานของความพอเพียงอยู่ดีกินดีและมีภูมิคุ้มกันที่ดี ตามนโยบายของกรมการพัฒนาชุมชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมให้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตามบริบทของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรู้จักให้รู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่อันเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของประชาชนอย่างพอเพียง และอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน จนทำให้ชุมชนบ้านบางเบา หมู่ที่ 3 ตำบลตะพาน อำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในระดับจังหวัด แต่ยังคงประสบกับปัญหาในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน สาเหตุเกิดจากการที่ประชาชนไม่มีเวลาเพราะต่างต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัวและบางส่วนเป็นลูกจ้างโรงงานอุตสาหกรรม ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องยากที่จะทำให้นักในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม พร้อม ๆ กัน ฉะนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะทำให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมแสดงความคิดเห็นและทำให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกันภายในชุมชน เป็นพลังชุมชนในการทำกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับภาครัฐและผู้นำด้วยว่ามีการเข้าถึงประชาชนในชุมชนมากน้อยเพียงใด และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้หรือไม่ หากทุกคนไม่มีความร่วมมือกันและไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ก็จะทำให้ชุมชนไม่พัฒนาและไม่เข้มแข็ง ไม่ยั่งยืนและอาจทำให้มีปัญห่อื่น ๆ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ประชาชนในชุมชนบ้านบางเบา อำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของตน ในด้านต่าง ๆ คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decisionmaking) 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) โดยภาพรวมและในแต่ละด้านเป็นอย่างไรบ้าง ผู้นำชุมชน ผู้บริหารชุมชนและพัฒนาการได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีผลจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชนให้เกิดผลการพัฒนาชุมชนในด้านใดบ้างและมีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะใดเพื่อ

ปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความ เป็นสุขของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาให้ชุมชนท้องถิ่น มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการดำรงชีพ ของตนเองในชุมชนท้องถิ่น

1) การมีส่วนร่วมและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพิจารณารายชื่อและราย ด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

1.2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนา ที่ตรงประเด็น อันดับรองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อใช้ ประกอบพิจารณาตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรม อันดับถัดลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการประชุม ในการวางแผนกิจกรรมการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และอันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอน หรือแผนงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

1.3) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเมื่อมีกิจกรรมหรือโครงการในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อันดับรองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือ ดำเนินงานตามแผนงานพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อันดับถัดลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการร่วมประชาสัมพันธ์ข้อมูลแผนงานพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

และอันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกรรมการหมู่บ้านในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

1.4) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเห็นว่าชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจากการเข้าร่วมกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ อันดับรองลงมา คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม การพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อันดับถัดลงมา คือ การมีความรู้เรื่องพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และอันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

1.5) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อันดับรองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามผลการจัดทำกิจกรรม หรือโครงการของการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อันดับถัดลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการประชุมเสวนาความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผลการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และอันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมในการประมวลผลการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ของการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

การมีส่วนร่วม จึงเป็นกระบวนการที่ให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้อง

อย่างแข็งขันของบุคคลแก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง⁴

2) ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอบึงนาราง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอบึงนาราง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

2.1) ปัญหาโดยรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอบึงนาราง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ประชาชนไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนพัฒนาที่วางไว้ ทำให้เกิดการพัฒนาที่ล่าช้า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมไม่เป็นไปตามเป้าหมายตามแผนพัฒนาที่วางไว้ เพราะการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นระยะเวลาที่ไม่สะดวกของประชาชนในหมู่บ้าน ทำให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินงาน

2.2) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนรวมในการตัดสินใจเลือกกิจกรรม การรับรู้ และรับฟังการกำหนดการวางแผน การเลือกผู้นำ การกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนยังมีการดำเนินการไม่ทั่วถึง

2.3) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุก ๆ กิจกรรมที่ทางชุมชนได้จัดขึ้น ตามแผนการพัฒนายังไม่เพียงพอ

2.4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อแสดงประโยชน์ที่เกิดขึ้นและแจ้งให้ทราบถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม

---

⁴ ยุพาพร รุปราม, “การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ,” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545), 10-11.

ที่ได้ร่วมกันทำ ทุกคนจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่ออกมาจากกิจกรรมมีการดำเนินการไม่เท่าเทียมกัน

2.5) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในชุมชนยังไม่ทั่วถึง และการประเมินผลของแผนงานกิจกรรมโครงการต่าง ๆ มีการดำเนินงานที่ไม่เที่ยงตรงเท่าที่ควร

ปัญหาชุมชนหรือของประเทศไม่อาจแก้ไขได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะต้องเป็นการประสานปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นการประสานงานของวิธีการหลายวิธีการและหลายด้าน หากเราศึกษาปัญหาของชุมชนอย่างละเอียดจะพบว่า ปัญหาของชุมชนนั้นมีต้นตอเกิดจากแหล่งต่าง ๆ หรือมีสาเหตุหลายประการ ฉะนั้น จึงต้องดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ ด้านต่าง ๆ พร้อมกันไป⁵

3) แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สรุปได้ดังนี้

3.1) แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคโดยรวม ต้องมีการจัดประชุมหารือกันเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ตรงประเด็น กำหนดแผน เพื่อนำมาแก้ไขให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคคล การที่จะสามารถทำให้บุคคลต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลให้ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำจะต้อง ยอมรับในปรัชญาการพัฒนาว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการ

⁵ จีรพรธณ กาญจนะจิตรา, *คู่มือพัฒนาชุมชน*, (กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2528), 5-6.

ปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร⁶ นอกจากนี้ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ควรให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น และควรจัดให้ตรงกับเวลาที่ประชาชนส่วนใหญ่สะดวกที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย

3.2) แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้นำต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการเลือกกิจกรรม โดยการประชาสัมพันธ์ และชักจูงให้ประชาชนในชุมชนเห็นความสำคัญ และตระหนักถึงประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องร่วมกันกำหนดการตัดสินใจเพื่อส่วนรวม ให้รับรู้และรับฟังปัญหาต่าง ๆ ตลอดถึงการกำหนดการวางแผน การเลือกผู้นำ การกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนซึ่งต้องมีการดำเนินการอย่างทั่วถึง

3.3) แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ต้องให้ความรู้ และตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมที่ดำเนินการ ชี้แจงรายละเอียดในกิจกรรมต่าง ๆ บางกิจกรรมที่ยังไม่ชัดเจน ควรชี้แจงให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบเพิ่มขึ้น เพื่อเปิดโอกาสและกระตุ้นให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุก ๆ กิจกรรมที่ทางชุมชนได้จัดขึ้น ตามแผนการพัฒนาอย่างเพียงพอ เพื่อการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนกันอย่างครบถ้วน

3.4) แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ต้องมีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นอย่างโปร่งใสและแจ้งให้ทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ อย่างทั่วถึง เพื่อทุกคนได้รับรู้ถึงการที่จะได้รับผลตอบแทนที่มาจากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน เพราะผลประโยชน์ของส่วนรวมในชุมชนต้องมีความเท่าเทียมกัน

---

⁶ สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์, *สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากร*, (กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์, 2551), 20-21.

3.5) แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ในชุมชนอย่างทั่วถึง ตลอดจนให้ความรู้และความเข้าใจสำหรับกลุ่มบุคคลที่ยังขาดความรู้ด้านการประเมินผล โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการติดตามประเมินผลกิจกรรม ผู้นำควรชี้แจงที่เป็นภาษาที่เข้าใจง่ายให้แก่ประชาชนผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ประชาชนกลุ่มนี้ได้ตระหนักถึงความสำคัญ และเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้วยการประเมินผลของแผนงานและกิจกรรมของโครงการต่าง ๆ ต้องมีการดำเนินงานอย่างเที่ยงตรงและโปร่งใส เพื่อประชาชนในชุมชนได้ทราบถึงข้อมูลอย่างทั่วถึงตามความเป็นจริง

บทส่งท้าย

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเบา เริ่มต้นจากชาวบ้านในชุมชนเผชิญกับปัญหาความยากจนและมีหนี้สิน จากนั้นผู้นำชุมชนจึงปรึกษาหารือกันถึงปัญหาว่าเกิดจากอะไร และร่วมกันหาทางแก้ไขได้อย่างไร จึงจัดประชุมพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชนในชุมชน หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ในขณะนั้น การประชุมก็ได้ลงความเห็นร่วมกันว่าชาวบ้านในชุมชนต้องร่วมมือกันปรับเปลี่ยนสิ่งที่ใกล้ตัวต่าง ๆ ช่วยกันกระตุ้นในการซ่อมแซม อุดรอยรั่วของเงินรายจ่ายในครอบครัวของตน ให้หาทางลดรายจ่ายในครัวเรือนให้ได้มากที่สุด และผู้นำก็ได้ให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคกันในชุมชน ซึ่งเป็นการริเริ่มการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาช่วยลดปัญหา และต่อมาคนในชุมชนก็ได้รวมกลุ่มขึ้นมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบันได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาหากการดำเนินงานหากไม่เป็นไปตามเป้าหมาย โดยจัดการประชุมหารือกันเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ถูกจุด กำหนดแผนในการแก้ไข เพื่อนำมาแก้ไขให้เป็น

ไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหาทุกคนต้องประชุมร่วมกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้นว่าเหตุใดงานถึงไม่ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้และช่วยกันแก้ไขปัญหา รวมทั้งวางแผนป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ต้องแก้ปัญหอย่างจริงจัง หลังจากที่ทุกคนร่วมกันประชุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ การลงมือแก้ไขปัญห โดยนำแผนในการแก้ไขปัญหที่ร่วมกันประชุมมาลงมือปฏิบัติ และแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นเฉพาะจุดไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้การแก้ไขปัญหานั้นได้รับการแก้ไขได้อย่างตรงประเด็น ทำงานตามแผนใหม่ที่วางไว้และกำหนดระยะเวลาที่งานควรเสร็จให้แน่นอน สำรองเวลาสำหรับความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นกับงาน เพื่อให้มีเวลาแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ทันที่

เอกสารอ้างอิง

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. คู่มือพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2528.

ยุพาพร รุปราม. “การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2545.

สันติชัย เอื้องประสิทธิ์. สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากร. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์, 2551.

อภิชัย พันธเสน. แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, 2539.

Reference

Apichai Phansen. Concept, Theory and Overview of Development. Bangkok: Amarin Printing and Publishing, 1996.

Chiraphan Kanchanachitra. Community Development Handbook. Bangkok: Rungsil printing, 1985.

Santichai Uaichongprasit. Essences of Participation of Personnel. Bangkok: Sam Charoen Phanit, 2008.

Yuphon Roobngam. "Participation of Government Officials in the bud get for reform of the royal system." Master of Arts Thesis in Socialp Development Administration, Faculty of Social Development, National Institute of Development Administration, 2002.